

Strah od stomatologa

Petra Miholić¹, Tea Maksan¹

Prof. dr. sc. Ivana Miletić²

Doc. dr. sc. Anja Baraba²

[1] Studentice 4. godine

[2] Zavod za endodonciju i restaurativnu stomatologiju, Stomatološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Najčešći razlog izbjegavanja odlazaka doktoru dentalne medicine je strah od stomatoloških zahvata. Strah se definira kao negativan osjećaj koji čovjek doživljava kada vidi ili očekuje opasnost te mnogi upravo odlazak stomatologu doživljavaju kao svojevrsnu opasnost. Strah od stomatologa je početak i kraj začaranog kruga kojeg čine: izbjegavanje redovitih posjeta stomatologa, pogoršanje vlastitog oralnog zdravlja, izrazito traumatični posjet stomatologu kada on postane neizbježan (jer nastalo stanje u usnoj šupljini zahtijeva kompliciraniju terapiju) i posljedično tome dodatno povećanje straha (1, 2).

Uzroci straha od stomatologa

Najčešći uzrok straha kod osoba je vlastito negativno iskustvo u stomatološkoj ordinaciji iz djetinjstva koje ostaje pokretačem stra-

ha u odrasloj dobi. Specifičan miris stomatološke ordinacije, zvuk bušilice, injekcijska igla, bol, osjećaj gušenja zbog nakupljene vode u ustima – sve to pobuđuje određenu dozu straha kod prvog posjeta, a kasnije djeluje kao asocijacija koja podsjeća na prijašnju neugodu.

Također, osim vlastitog negativnog iskustva uzrok straha mogu biti i priče o lošim iskustvima drugih osoba koje su često preuveličane. To je osobito slučaj kod djece zbog čega u suzbijanju straha ključnu ulogu imaju roditelji. Oni bi trebali djeci objasniti kako izgleda prvi posjet stomatologu i obaviti ga najkasnije do završetka prve godine života.

Nerijetko je i sam stomatolog odgovoran za strah kod pacijenata. Svojim hladnim i suzdržanim ponašanjem te bezosjećajnošću za njegovu nelagodu i osjećaj boli pridonosi gubitku pacijentova pov-

jerenja i povećanju njegovog straha (3).

Vrlo je česta pojava izraženog straha što je osoba jača, fizički ili profesionalno. Takve osobe naučene su da imaju određeni stupanj kontrole nad svojom okolinom. Na stomatološkom stolcu, takve osobe gube osjećaj kontrole, jer ne znaju i ne razumiju što se točno događa u njihovoj usnoj šupljini što dodatno pojačava osjećaj straha (1,4).

Oblici dentalnog straha

Tri su osnovna oblika dentalnog straha: dentalna anksioznost, dentalni strah i dentalna fobija.

Anksioznost je reakcija na nepoznatu opasnost. Javlja se prije izvođenja stomatoloških zahvata koje osoba do tada nije iskusila i kao takva se može lako umanjiti informiranjem pacijenta o postupcima koji slijede. Anksioznost je najblaži oblik straha od stomatologa.

Dentalni strah je reakcija na već poznatu opasnost. Javlja se prije onih zahvata koje je osoba već proživjela i koji su joj ostali u sjećanju kao neugodno iskustvo pa misle da će se nužno ponoviti kao takvo.

Dentalna fobija je najintenzivniji oblik straha od stomatologa. To je paničan strah, vrlo često psihološki problem koji zahtijeva stručno liječenje (3).

Fiziologija straha

Jaki strah može uzrokovati neugodne neurovegetativne reakcije. One se javljaju kao posljedica poremećenog

djelovanja autonomnog živčanog sustava. Stomatolog ih tijekom zahvata treba imati na umu kako bi bio pripravan pravilno reagirati u slučaju njihova nastanka (5).

Snažan strah uzrokuje podražaj baroreceptora aortalnog luka koji se u produljenoj moždini „pogrešno“ interpretira kao porast arterijskog tlaka. To dovodi do inhibicije simpatičkog, a ekscitacije parasimpatičkog dijela vazomotoričkog centra što za posljedicu ima pad arterijskog krvnog tlaka i hipoperfuziju mozga. Pacijent je blijed i znojan. Smanjeni protok krvi kroz mozak manifestira se osjećajem slabosti, vrtoglavicom, mračenjem pred očima i gubitkom svijesti, točnije vazovagalnom reakcijom koja je obično kratkotrajna. Također se javlja osjećaj lupanja srca zbog ubrzanog rada srca koje kompenzira nastalo stanje u organizmu. Terapija sinkope jest pacijenta položiti u tzv. položaj autotransfuzije. (6,7)

Osim pada krvnog tlaka i poremećaja svijesti, jedna od mogućih posljedica straha je hiperventilacija. Pacijent ubrzano diše što dovodi do povećanog uklanjanja ugljikova dioksida i promjene ravnoteže plinova u krvi. Posljedično tome pH krvi raste i nastupa stanje alkaloze. Pacijent može osjećati glavobolju, vrtoglavicu, mučninu i trnjenje u ekstremitetima, a može i izgubiti svijest. Pacijentu je potrebno dati plastičnu vrećicu u koju će izdisati i iz koje će udisati zrak s većim sadržajem ugljikova dioksida. (7)

Navedene pojave uglavnom su bezopasne i kratkoga trajanja, ali mogu biti neugodne za pacijenta i otežati provođenje zahvata.

Prevenција straha

Najčešći uzroci straha od stomatologa su negativna prijašnja iskustva. Stomatolog bi trebao imati razumijevanja za pacijentov osjećaj

neugode i straha te mu posvetiti dovoljno vremena. Pacijentu je poželjno unaprijed objasniti svaki predstojeći zahvat i upozoriti ga ukoliko postoji mogućnost da osjeti bol kako bi se pacijent mogao psihički pripremiti na ono što ga čeka. Preporučuje se davanje lokalne anestezije kojom se pacijentu može otkloniti bol pri manjim i većim zahvatima. Bilo bi poželjno u ordinacijama imati televizor i/ili radio kako bi se pacijentima skrenule misli te stvorila opuštajuća atmosfera (3).

Kod pacijenata s izrazitim strahom, mogu se prepisati lijekovi iz skupine anksiolitika koji će mu ukloniti osjećaj napetosti te ga umiriti i opustiti. U tu svrhu najčešće se primjenjuju benzodiazepini kratkog djelovanja koje pacijent uzme jedan sat prije zahvata ili čak večer prije stomatološkog zahvata i jedan sat prije samog posjeta stomatologu.

LITERATURA

1. Zarevski P, Škrinjarčić I, Vranić A. Psihologija za stomatologe. Jastrebarsko: Naklada Slap; 2005.
2. Armfield JM. A preliminary investigation of the relationship of dental fear to otherspecific fears, general fearfulness, disgust sensitivity and

- harm sensitivity. Community Dent Oral Epidemiol. 2008;36(2):128-36.
3. Vodanović M. Strah od stomatologa. Zdrav život. 2008;(57):66-70
4. Smile studio [Internet]. Rijeka: Smile studio; c2010-15 [cited 2014 Jan 19]. Available from: <http://www.smilestudio.hr/hr/strah-od-stomatologa/42/34>
5. MojStomatolog [Internet]. [cited

- 2014 Jan 19]. Available from: <http://www.mojstomatolog.com.hr/komplicacije-povezane-sa-strahom/>
6. Petrač D et al. Interna medicina. Zagreb: Medicinska naklada; 2009.
7. Tomislav Čabov. Oralnokiturški priručnik. Zagreb: Medicinska naklada; 2009.